

**DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT**

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Pb. 5 St. Olavs plass
0130 OSLO

Deres ref

Vår ref
201003936-/BGUS

Dato
30.03.2011

Anerkjennelse av utenlandske farskap etter barneloven § 85 andre ledd

Barne- og familiedepartementet delegerte sakene om anerkjennelse av utenlandske farskap etter barneloven § 85 andre ledd til Arbeids- og velferdsdirektoratet (da Rikstrygdeverket) i 2004. Det ble gitt generelle retningslinjer i brev til Rikstrygdeverket 20. desember 2004. På dette tidspunktet var ikke anerkjennelse av farskap til barn født av surrogatmor i utlandet noen aktuell problemstilling. Departementet har derfor ikke tidligere gitt retningslinjer for saksbehandling i disse sakene.

I dette brevet redegjør departementet for hvordan Arbeids- og velferdsdirektoratet skal tolke gjeldende regelverk i tilfeller hvor det gjennomføres avtaler om kommersiell surrogati i utlandet og den ene avtaleparten er bosatt i Norge. Videre redegjøres det for hvilke momenter som er relevante i saksbehandlingen av søknader om anerkjennelse av utenlandske farskap etter barneloven § 85 andre ledd ved kommersiell surrogati.

1. Det rettslige grunnlaget

Det er i norsk rett ikke gitt særskilte regler om surrogati. Etter barneloven § 2 skal kvinnen som føder barnet regnes som barnets mor, og en avtale om å føde barn for en annen kvinne er ikke bindende. Videre er det etter bioteknologiloven § 2-15 ikke adgang til eggdonasjon. Stortinget har ut over dette ikke tatt stilling til spørsmålet om surrogati.

Det følger av barneloven § 85 at farskap som følger "beineveges" av utenlandsk rett legges til grunn i Norge uten noen formell godkjenning. Departementet legger til grunn at dette hovedsaklig vil gjelde farskap som følger av pater est-regelen.

Farskap som ikke følger direkte etter utenlandsk lov, men fastsettes særskilt, må anerkjennes etter barneloven § 85 andre ledd før det kan legges til grunn i Norge. Det er gitt forskrift om anerkjennelse av nordiske farskapsavgjørelser (FOR-1981-11-20-8950). Andre farskap må godkjennes i hvert enkelt tilfelle for å kunne legges til grunn som gyldig i Norge. Dette vil for eksempel gjelde farskap som er etablert ved dom eller ved formell erkjennelse.

Det følger av § 85 andre ledd at Kongen i det enkelte tilfellet "kan" bestemme at farskap fastsatt i utlandet skal legges til grunn i Norge. Verken lovbestemmelsen eller forarbeidene nevner hvilke hensyn som skal ivaretas, eller gir andre retningslinjer for skjønnet.

Det er opp til ansvarlig departement å gi retningslinjer for skjønnsutøvelsen i saker som dette. Departementet har, som nevnt innledningsvis, gitt generelle retningslinjer i brev til RTV ved delegeringen av myndigheten i 2004. Det følger av retningslinjene at *"både de prosessuelle reglene og de materielle vilkårene for farskap skal vektlegges i vurderingen av om farskapet kan anerkjennes"*. Retningslinjene omhandler imidlertid anerkjennelse av farskap generelt, og gir ingen særskilt veiledning for de tilfelle der farskapet er basert på surrogati.

Avgjørelsen om å anerkjenne en utenlandsk farskapsavgjørelse skal skje etter en konkret vurdering i det enkelte tilfellet, og fattes som enkeltvedtak. Inge Lorange Backer skriver på side 775 i kommentarutgaven til barneloven (2008): *"Alt i alt kan man si at spørsmålet er om den utenlandske farskapsfastsetting egner seg til å bli satt i stedet for en norsk avgjørelse."* Når farskap anerkjennes etter § 85, får det fulle rettsvirkninger i Norge, og skal legges til grunn på linje med foreldreskap fastsatt etter norske lovregler. Det følger av barneloven § 8 at farskap ikke kan prøves i andre saker, slik at domstol eller annet myndighetsorgan ikke kan legge til grunn at en mann er faren uten at det er fastsatt etter loven her.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har forelagt spørsmålet om anerkjennelse av utenlandske farskap for Justisdepartementets Lovavdeling. Lovavdelingen skrev i brev 17. november 2010: *"Vi forstår etter dette § 85 annet ledd slik at det i utgangspunktet er adgang til å anerkjenne farskap som følger av utenlandsk dom, farskap som følger av beslutning fra annen kompetent myndighet i landet, og farskap som er basert på en i landet lovregulert erkjennelse. Vi kan ikke se at det er adgang til å anerkjenne farskap på annet grunnlag. Bevis for genetisk farskap og fremlagte avtaledokumenter som viser at det foreligger en surrogatiavtale, innebærer ikke noen fastsettelse av farskap av utenlandsk myndighet, og kan derfor ikke være grunnlag for anerkjennelse etter § 85 annet ledd. Det er med andre ord den offisielle avgjørelsen av hvem som er far, som kan anerkjennes av norske myndigheter, ikke bevis for farskap eller annen dokumentasjon."*

2. Særlig om surrogatisaker

Departementet er kjent med at norske par og enslige reiser til andre land og inngår avtaler med kvinner om at de skal bære fram barn for dem mot økonomisk kompensasjon. Når barn blir født av surrogatmødre i andre land, oppstår det nye problemstillinger mht. anerkjennelse av utenlandske farskap. Ettersom det bare er tatt stilling til adgang til eggdonasjon i norsk bioteknologilov, regulerer ikke denne loven surrogativirksomhet direkte. Bioteknologiloven gjelder bare i Norge. Rettskilde-materialet på området er av begrenset omfang, og forarbeider omtaler i liten grad surrogativirksomhet. Av rettspraksis er departementet bare kjent med én avgjørelse (Gulating lagmannsrett LG-2008-158259 - RG-2009-348). Norsk juridisk litteratur er meget sparsom.

Farskapsutvalget har i *NOU 2009: 5 Farskap og annen morskap. Fastsettelse og endring av foreldreskap* ikke foretatt noen vurdering av de prosessuelle og materielle vilkårene for at farskap til barn født av surrogatmor i utlandet skal kunne anerkjennes etter barneloven § 85, men har forutsatt at en slik anerkjennelse vil være mulig dersom den kan komme istedenfor en norsk farskapsavgjørelse.

Barneloven er ikke utformet med tanke på menn som inngår avtaler med surrogatmødre. Det følger imidlertid av § 2 at den kvinnen som har født barnet skal regnes som mor til barnet, og at avtale om å føde et barn for en annen kvinne ikke er bindende.

Barneloven har bestemmelser om fastsettelse av farskap ved assistert befruktning i bl. § 9 fjerde og femte ledd. Det følger av dette at i tilfeller hvor det er utført assistert befruktning på moren, og hennes ektemann eller samboer har gitt samtykke, skal det avsies dom for at han er faren, dersom det ikke er lite trolig at barnet har kommet til ved assistert befruktning. Det følger av femte ledd at sædgiveren ikke kan dømmes til far. Dette gjelder likevel ikke dersom assistert befruktning er gjort med sæd fra ektemannen eller samboeren.

Disse reglene er laget for å beskytte "den tradisjonelle sæddonoren" mot å bli pålagt farskap. En mann som gir sæd som ledd i en avtale med en surrogatmor, gir ikke sæd til bruk av andre personer, og vil som følge av dette ikke være donor i tradisjonell forstand. Forutsetningen for å inngå avtale med surrogatmoren er nettopp at mannen skal overta barnet som han er biologisk far til. Begrunnelsen for regelen i barneloven § 9 fjerde og femte ledd er således ikke anvendbar i surrogatisakene. Regelen er like fullt klar, og vil komme til anvendelse etter norsk rett fram til lovgiver eventuelt vedtar andre bestemmelser på området.

Backer skriver på side 118: "*Surrogatmorskap reiser særskilte problemer, men kan bare forekomme i Norge i strid med bioteknologilovens forbud mot eggdonasjon eller i utlandet. Skal norsk rett anvendes, følger det av § 2 at surrogatmoren regnes som mor til barnet. Skal farskapet avgjøres etter norsk rett, vil [§ 9]fjerde ledd føre til at surrogatmorens ektemann eller samboer dømmes som far – forbeholdet at det "er lite truleg at barnet er*

avla ved assistert befruktning" kan ikke få betydning når barnet er resultatet av et befruktet egg som er implantert i surrogatmorens livmor. "Bestillerforeldrene" vil ikke ha noe foreldreskap til barnet – heller ikke mannen om han har gitt sæd, jf. femte ledd første punktum. Dette betyr at deres rettsforhold til barnet blir avhengig av adopsjon."

Så vidt Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet kjenner til, benytter norske menn hovedsakelig følgende framgangsmåte for å få fastsatt farskap til barn født av gifte surrogatmødre: Når farskap følger av pater est-regelen, kan farskapet overføres til en annen mann som erkjenner farskap til barnet, jf. barneloven § 7. Den pretenderende faren erkjenner farskapet, og erkjennelsen godtas av barnets mor og tidligere far (pater est-faren). NAV skal foreta en vurdering og bare fatte endringsvedtak dersom de "finn det truleg" at den andre mannen er barnets far. Ettersom NAV bare skal fatte endringsvedtak dersom det er trolig at barnet vil få "riktig" far, skal det i surrogatisaker pålegges prøvetaking for DNA-analyse, jf. barneloven § 11. Dersom DNA-analysen bekrefter at den erkjennende mannen er genetisk far til barnet, fatter NAV vedtak om at farskaps-erkjennelsen godtas.

Når det gjelder ulike internasjonale konvensjoner som Norge er bundet av, skriver Lovavdelingen i brevet 17. november:

"Vi vil i den sammenheng peke på at internasjonale regler kan være relevante. Vi viser for det første til at barnekonvensjonen artikkel 35 pålegger partene å treffe tiltak for å hindre bortføring og salg av eller handel med barn, se også definisjonen av salg av barn i artikkel 2 bokstav a i tilleggsprotokollen om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi 25. mai 2000. Det kan være et visst grunnlag for å hevde at disse bestemmelsene omfatter surrogatiavtaler, men dette er et usikkert spørsmål. Hvis det er slik at surrogati er omfattet, er det heller ikke klart hvilken betydning det har for adgangen til å anerkjenne farskap. Det kan hevdes at spørsmålet om å anerkjenne en persons status som far - når dette er en status som allerede er oppnådd i et annet land og gjelder overfor eget genetisk barn - er noe annet enn de former for tiltak statene forplikter seg til etter de nevnte reglene. En annen sak er at de nevnte internasjonale reglene, i den grad de omfatter surrogati, likevel kan være relevante å legge vekt på i den skjønnsutøvelsen som skal foretas etter barneloven § 85 annet ledd.

På tilsvarende måte kan det i skjønnsutøvelsen etter § 85 annet ledd være relevant å legge vekt på at i tilfeller der en surrogatmor ikke har adgang til å trekke seg fra avtalen etter at barnet er født, og avtalen kan tvangsgjennomføres, kan det være spørsmål om dette er i strid med retten til familieliv etter EMK artikkel 8 og SP artikkel 17, se også barnekonvensjonen artikkel 9.

Så vidt vi kan se, foreligger det foreløpig ingen praksis i tilknytning til spørsmålet, men mye taler for at prinsippet om at kvinnen som føder barnet er mor, må anses tilstrekkelig sterkt i europeiske rettssystemer til at dette kan legges til grunn etter EMK artikkel 8.

Det har også vært reist spørsmål om surrogatavtaler kan være i strid med forbudene mot slaveri og tvangsarbeid, jf. EMK artikkel 4, SP artikkel 8 og ILO-konvensjon nr. 29 og 105.

Det kan videre være et hensyn at kommersielle surrogatavtaler er i strid med de grunnleggende prinsippene i Haag-konvensjonen om internasjonale adopsjoner.”

3. Anerkjennelse av farskap fastsatt på bakgrunn av avtale om vederlag

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har som nevnt ikke tidligere gitt retningslinjer for saksbehandlingen i saker om anerkjennelse av utenlandske farskap når barnet er født av surrogatmor i utlandet. Departementet legger til grunn at det kan ha blitt fattet enkelte vedtak om anerkjennelse, men at det ikke foreligger noen ensrettet og langvarig praksis med anerkjennelse av farskap i disse tilfellene.

Departementet legger til grunn at personer bosatt i Norge hovedsakelig inngår *kommersielle* surrogatavtaler i utlandet, altså at det betales vederlag til surrogatmoren ut over hennes faktiske utgifter. Videre legges det til grunn at det i disse tilfellene benyttes assistert befruktning, enten i form av inseminasjon ved helseinstitusjon, eller eggdonasjon og IVF-behandling.

Utgangspunktet for anerkjennelse

Departementet har tidligere uttalt at en utenlandsk farskapsfastsettelse må være egnet til å komme istedenfor en norsk farskapsfastsettelse, og at både de prosessuelle reglene og de materielle vilkårene for farskap skal vektlegges i vurderingen av om farskapet kan anerkjennes.

Det må foreligge en avgjørelse

Så vidt departementet er kjent med, foretas det i enkelte land ingen konkret farskapsfastsettelse i surrogatisaker, bare en oppføring av den pretenderende faren på barnets fødselsattest. Lovavdelingen har uttalt i sitt brev av 17. november at bevis for genetisk farskap og fremlagte avtaledokumenter som viser at det foreligger en surrogatavtale, ikke innebærer noen fastsettelse av farskap av utenlandsk myndighet, og derfor ikke kan være grunnlag for anerkjennelse. Det er en formell avgjørelse av kompetent myndighet om hvem som er juridisk far, som kan anerkjennes av norske myndigheter, ikke bevis for farskap eller annen dokumentasjon.

Egne regler for farskap ved assistert befruktning

Departementet legger til grunn at det i tilfeller med kommersiell surrogati hovedsakelig benyttes assistert befruktning. I Norge regulerer bioteknologiloven hvilke former for assistert befruktning som kan tilbys av helsevesenet, som er inseminasjon med sæd fra kjent donor og med befruktning av egg utenfor kvinnens kropp. Det er ikke tillatt med inseminasjon av sæd fra donor med ukjent identitet eller eggdonasjon.

Det er egne regler for fastsettelse av farskap ved assistert befruktning i Norge, jf. barneloven § 9 fjerde og femte ledd. I praksis fastsettes farskap til barn født ved assistert befruktning på samme måte som for andre barn: ved pater est-regelen eller erkjennelse. Dersom mannen ikke vil erkjenne farskap, vil han bli pålagt farskap av retten på bakgrunn av sitt samtykke til assistert befruktning. En mann som har samtykket til assistert befruktning vil ikke senere kunne kreve seg fritatt for farskapet med begrunnelse at han ikke er den biologiske faren. Det er bare i tilfeller hvor den assisterte befruktningen er skjedd med sæd fra ektemann eller samboer at sædgiveren kan dømmes til far.

Etter norsk rett vil surrogatmorens ektemann eller samboer regnes som barnets juridiske far dersom barnet har kommet til ved assistert befruktning, se Backers kommentarutgave side 118. *En regel i landet der barnet er født som plasserer det juridiske farskapet hos den pretenderende faren, vil skille seg vesentlig fra den norske regelen på området. Dette vil tale mot anerkjennelse av farskapet.*

Donor kan ikke være anonym

Barn som er født etter assistert befruktning ved hjelp av donorsæd, har etter fylte 18 år, rett til å få opplysninger om sæddonors identitet. Det er opprettet et donorregister for dette formål. Stortingets begrunnelse for å oppheve sædgivers anonymitet (St.meld. nr. 14 (2001-2002) side 29-30) var bl.a. at barnet bør ha rett til å kjenne sitt biologiske opphav fordi det kan ha psykologisk og medisinsk betydning for barnet, at FNs barnekonvensjon art. 7 sier at «så langt gjørlig» har barnet rett til få kjennskap til hvem foreldrene er, og at barnets rett til å få vite bør veie tyngre enn potensielle foreldres ønske om anonymitet. *I tilfeller hvor det benyttes anonyme donorer av kjønnsceller (egg- eller sædceller) eller surrogatmorens identitet ikke oppgis, taler dette mot å anerkjenne farskapet.*

Donasjon av celler og vev skal være vederlagsfri

I EU/EØS-området reguleres virksomheten ved alle klinikker som tilbyr assistert befruktning av celle- og vevsdirektivet (EU-direktiv 2004/32/EF). Direktivet er implementert i norsk rett ved forskrift 7. mars 2008 nr. 222 om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev (FOR-2008-03-07-222). Hensikten er å øke sikkerhet og kvalitet av behandlingen, og er spesielt detaljert og omfattende når det gjelder institusjoner som er involvert i donasjon av sæd, egg og embryo. Det følger av forskriften § 14 at enhver donasjon av celler og vev skal være frivillig og vederlagsfri. Donor kan motta en godtgjøring for utgifter og ulemper i forbindelse med donasjonen. Det skal ikke ligge kommersielle formål bak uttak av celler og vev. *I tilfeller hvor det er benyttet assistert befruktning og betalt vederlag som faller utenfor det som tillates av celle- og vevsdirektivet, vil dette tale mot anerkjennelse av farskapet.*

Lokale regler om morskap

Enkelte land som har lovgivning som tilrettelegger for surrogati, har regelverk som plasserer juridisk morskap direkte hos en annen kvinne enn den som har født barnet.

Dette er i strid med det romerske rettsprinsippet "Mater semper certa est", som er et grunnleggende prinsipp i de fleste land i verden. I Norge kommer dette prinsippet til uttrykk i barneloven § 2 om at kvinnen som føder barnet regnes som barnets mor. I tilfeller hvor kvinnen som føder barnet ikke regnes som barnets juridiske mor i landet hvor barnet blir født, vil morskapet ikke anerkjennes i Norge fordi dette strider mot den grunnleggende regelen for morskap i norsk rett. *Dette spørsmålet vil imidlertid ikke få innvirkning på vurderingen av spørsmålet om farskap kan anerkjennes i den enkelte saken.*

Surrogatiavtaler som reguleres av kontraktsrettslige prinsipper

Både i India og enkelte amerikanske delstater reguleres avtaler om surrogati og foreldreskap av kontraktsrett og kan kreves tvangsgjennomført på dette grunnlag. Etter barneloven § 2 andre ledd er en avtale om å føde barn for en annen kvinne ikke bindende. I europeiske land som tillater surrogati, regnes kvinnen som føder barnet som barnets mor og foreldreskapet må overføres ved adopsjon eller lignende ordning. Kvinnen har videre adgang til å gå fra avtalen dersom hun ønsker å beholde barnet. *I tilfeller hvor det følger av surrogatiavtalen eller landets lovgivning at kvinnen er bundet av avtalen og at denne kan kreves tvangsgjennomført, taler dette mot å anerkjenne farskapet.*

Avtaler om å overgi barn mot økonomisk vederlag

Kommersiell surrogativirksomhet i land med fattig befolkning kan medføre at kvinner anser seg nødt til eller blir presset til å påta seg oppdrag som surrogatmødre ut fra økonomisk nød. *I tilfeller hvor surrogatmoren kan antas å ha vært utsatt for økonomisk tvang, er dette et moment som taler mot anerkjennelse.*

Videre vil det faktum at det er betalt vederlag til kvinnen som føder barnet, mot at hun overgir det til den andre avtaleparten og frasier seg foreldreansvaret, tale mot anerkjennelse.

Økonomisk godtgjøring ut over det som tillates i forskriften om krav til kvalitet og sikkerhet ved håndtering av humane celler og vev, samt kontraktsmessig regulering av forholdet taler mot anerkjennelse av farskap både i forhold til surrogatiavtaler inngått i land med fattig befolkning og andre land.

Avtaler med surrogatmødre frarådes av norske myndigheter

På bakgrunn av rapport fra en interdepartemental arbeidsgruppe om håndtering av surrogatisaker avgitt 28. juni 2010, fraråder Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet inngåelse og gjennomføring av avtaler med surrogatmødre i utlandet. I tillegg til de etiske sidene ved surrogatiavtaler, innebærer avtalene også svært komplekse juridiske problemstillinger. Ved surrogatiavtaler i utlandet vil flere lands lovgivning virke inn, både når det gjelder lovvalsregler og anerkjennelse. *Avtaler med surrogatmødre eller surrogativirksomheter vil ikke bli anerkjent etter norsk rett.*

Anerkjennelse av farskap basert på avtaler om kommersiell surrogati vil kunne anses for å innebære en form for offentlig godkjenning. Det foreligger ikke i dag noen holdpunkter i norsk rett for at muligheten til å inngå og gjennomføre avtaler om kommersiell surrogati i utlandet, er en tilsiktet virkning av norsk lovgivning. Virksomheten er i dag mulig selv om norsk rett ikke er utredet og vedtatt med dette spørsmålet for øye. Stortinget har ved sin behandling av bioteknologiloven bare tatt stilling til spørsmålet om eggdonasjon.

Vurderingen av barnets beste

Å avvise anerkjennelse av utenlandske farskap vil kunne føre til at barn kommer i et haltende rettsforhold: norske myndigheter anser ikke barna som barn av de norske "foreldrene" med de rettsvirkninger dette fører med seg, og surrogatmorens hjemland anser ikke barnet som juridisk barn av surrogatmoren. Departementet har vurdert om en praksis der det avvises å anerkjenne farskap fastsatt i utlandet på bakgrunn av kommersiell surrogati vil kunne være i strid med FNs barnekonvensjons artikkel 3.

Departementet har lagt vekt på at farskap i disse sakene kan fastsettes etter norsk rett når moren var bosatt i Norge da barnet ble født, hvis barnet senere har bosatt seg i Norge og moren eller vergen til barnet ønsker å få farskapet fastsatt her, eller dersom den som er oppgitt som far er bosatt i Norge, jf. barneloven § 81. Dette fører til at personer bosatt i Norge vil kunne oppnå farskap til barn født i utlandet etter bl. § 4 eventuelt ved overføring av farskap etter § 7, uten at det foretas noen skjønnsmessig vurdering av farskapet eller noen formell godkjenning, slik det vil være tilfelle i saker om anerkjennelse etter § 85.

Når vilkårene for å ta sak under behandling i barneloven § 81 ikke er oppfylt, må mannen begjære anerkjennelse av farskap fastsatt i utlandet etter bl. § 85 andre ledd. Mest aktuelt er tilfeller hvor norske statsborgere bosatt i utlandet ønsker farskapet anerkjent etter norsk rett selv om vedkommende ikke er bosatt i Norge, eller tilfeller hvor vilkårene i bl. § 81 er oppfylt, men hvor kvinnen som har født barnet ikke ønsker å medvirke til farskapsfastsettelse etter bl. § 4 eller den norske parten(e) ikke ønsker å oppgi identiteten til surrogatmoren. Departementet legger til grunn at disse tilfellene kan løses ved at foreldreskap til barnet fastsettes etter retten i landet der den pretenderende faren er bosatt. I andre tilfeller vil det være opp til den pretenderende faren å medvirke til fastsetting etter norsk rett ved å oppgi morens identitet. Eventuelt kan sak bringes inn for norsk domstol som må ta stilling til om vilkårene for å fastsette farskap etter norsk rett er oppfylt.

4. Oppsummering

Departementet har i dette brevet pekt på en rekke relevante momenter som må vurderes i det enkelte tilfellet hvor det søkes om å få anerkjent farskap etter barneloven § 85 andre ledd. Vi oppsummerer:

- Er det benyttet assistert befruktning skal farskapet etter norsk rett plasseres hos morens ektemann eller samboer. Sæddonor kan bare bli far hvis han er gift eller samboer med moren. En regel i landet der barnet er født som plasserer det juridiske farskapet hos den pretenderende faren, vil skille seg vesentlig fra den norske regelen på området. Dette vil tale mot anerkjennelse av farskapet.
- I tilfeller hvor det benyttes anonyme donorer av kjønnseller (egg- eller sædceller) eller surrogatmorens identitet ikke oppgis, taler dette mot å anerkjenne farskapet.
- I tilfeller hvor det er benyttet assistert befruktning og betalt vederlag som faller utenfor det som tillates av celle- og vevsdirektivet, vil dette tale mot anerkjennelse av farskapet.
- I tilfeller hvor det følger av surrogatiavtalen eller landets lovgivning at kvinnen er bundet av avtalen og at denne kan kreves tvangsgjennomført, taler dette mot å anerkjenne farskapet.
- I tilfeller hvor surrogatmoren kan antas å ha vært utsatt for økonomisk tvang, er dette et moment som taler mot anerkjennelse.
- I tilfeller hvor det er betalt vederlag til kvinnen som føder barnet, mot at hun overgir barnet til den andre avtaleparten og frasier seg foreldreansvaret, taler dette mot anerkjennelse.

Hvert enkelt moment må vurderes for seg og avveies mot de andre momentene, før vedtak fattes. Skjønnnet må utøves slik at man unngår vilkårlighet, usaklig forskjellsbehandling og at det tas utenforliggende hensyn i saksbehandlingen.

Med hilsen

Arni Hole (e.f.)

Tove Friisø

Vedlegg: Brev fra Justisdepartementets Lovavdeling 17. november 2010

